

*Bombina Bombast fördjupar sig i VR-teknik
Brist på tekniker oroar i pandemins spår
Scriptan är filmens dolda länk*

NR: 7-2021

SCEN & FILM

Tidningen

*Guldmedaljen till
komediennpionjären
Andersson*

”Jag är stolt över vad vi åstadkommit”

NU GÅR VI MOT vår andra vinter – eller tredje beroende på hur man räknar – med covid. I dagarna införs vaccinpass i Sverige och risken finns att det följs av ytterligare åtgärder, allt beroende på hur läget utvecklar sig. Beslutet om att införa vaccinpass presenterades som en ödets ironi samma dag som handelns utredningsinstitut, HUI, utsåg evenemangsbiljetten till årets julklapp. Vi bryter ihop och går vidare. Scener och salonger förbereder sig på olika sätt för att kunna fortsätta ta emot publik.

Vi bereder oss på en mer utdragen återstart och växlar upp det reformarbete som pågår, mycket på grund av de behov och brister som exponerats under pandemin. Det har blivit tydligt för alla hur ett vitalt kulturliv hänger ihop med ett öppet demokratiskt samhälle, samtidigt som de strukturer som värnar kulturlivets och demokratins förutsättningar visat sig alltför sårbara. Jag är stolt över vad Scen & Film åstadkommit under pandemin utan att avvika alltför kraftigt från det vi planerat att göra. Allt tack vare engagerade förtroendevalda, ett enastående kansli – och att du är medlem.

Mitt i allt har vi fått en ny statsminister och flera nya statsråd – däribland en ny kulturminister. Vi önskar kulturministern varmt lycka till och hoppas på en fortsatt nära dialog för att framtida stöd och reformer ska vara träffsäkra och relevanta. En fördröjd återstart påverkar hela ekosystemet och kräver uthållighet och målmedvetenhet av regeringen så väl som av kulturmyndigheter, arbetsgivarorganisationer och fackförbund.

Nyligen tillsattes en utredning som ska se över regelverket för sjukpenninggrundande inkomst (SGI). Idag har många inom kultursektorn svårt att ta del av trygghetssystemen eftersom de har enskild firma eller växlar mellan uppdragstagande och lön. Meningen är att öka tryggheten och förutsebarheten för den försäkrade samt stärkt kvalitet och effektivitet i handläggningen. Det här är en väldigt viktig utredning för Scen & Films medlemmar och vi kommer följa den noga.

Återstartsutredningen är nu ute på remiss i sin helhet. Den innehåller mängder av viktiga förslag för kultursektorn, inte minst för scen och film. Vi är remissinstans och påverkar i alla kanaler för att kultursektorn ska få de investeringar som behövs. DSM-direktivet som ska stärka rättighetshavares ställning i

det digitala landskapet ska införas i svensk lag nästa sommar. Här har vi starka intressen emot oss, men tillsammans med övriga rättighetshavare inom Klys verkar vi för att det ska bli en tydlig lagstiftning som balanserar rättighetshavarnas intressen mot techföretag och strömningsplattformar. Upphovsrätten blir en allt viktigare del av förbundets verksamhet – både för medlemmarnas ideella och ekonomiska rätt.

Under hela pandemin har vi fortsatt att spela in film och tv. Där ser vi fortsatt en ansträngd arbetsmiljö som kommer av kort framförhållning, ansträngda budgetar och brist på kvalificerade medarbetare (läs: med mandat och tid att skapa goda förutsättningar). Ansvar för arbetsmiljön ligger alltid på arbetsgivaren, men vi verkar för stärkt samverkan mellan oss, kanalerna och producenterna för att förändringsarbetet ska vara långsiktigt.

SCEN & FILM FORTSÄTTER att växa och det är tydligt att vi gör skillnad. Ju fler vi är, desto starkare blir vår möjlighet att påverka så att du får de förutsättningar du behöver i ditt arbete. Vi jobbar varje dag för att förtjäna din medlemsavgift, så gå gärna in på Mina sidor på hemsidan och se till att du betalar rätt belopp.

Jag vill önska alla medlemmar en riktigt God Jul, och rikta ett särskilt tack till alla förtroendevalda som engagerar sig för att utveckla våra arbetsplatser och skapa ett bättre arbetsliv för sina kamrater.

SIMON NORRTHON
ORDFÖRANDE

Sören Vilks

PÅ OMSLAGET: JESSICA LIANDER

FOTO: KRISTIAN POHL

FACKFÖRBUNDET SCEN & FILMS TIDNING

Utkommer med sju nummer per år och sänds utan särskild beställning kostnadsfritt till Scen & Films medlemmar.

Prenumerationspris: 350 kronor/år.

Ansvarig utgivare: **Mika Romanus**. Chefredaktör: **Magdalena Boman**.

Layout: **Magdalena Boman**.

Återkommande medarbetare: **Gertrud Dahlberg, Ylva Lagercrantz Spindler, Gert Lundstedt, Peter Rehnfeldt**.

Redaktionskommitté: **Franz Edward Cedrins, Måns Clausen, Petter Eriksson, Eleonor Fahlén, Bengt Fröderberg, Mikael Horned, Minna Krook, Aleksa Lundberg, Mika Romanus**.

scen & film gör fördjupande reportage och intervjuer med personer verksamma inom scen- och filmområdet. Tidningen bevakar aktuella frågor av facklig, konstnärlig, kultur- och arbetsmarknadspolitisk natur.

Postadress: Scen och Film, Box 127 10, 112 94 Stockholm.

e-post: magdalena@mboman.se

webbsida: www.scenfilm.se

Besöksadress: Kaplansbacken 2A.

Telefon: 08-441 13 00. Fax: 08-653 95 07. Redaktion: 070-664 55 59.

Annonser: **SB-Media AB**, Anders Jeppsson Tel: 08-545 160 76.

e-post: anders@sb-media.se

Tryck: **DanagårdLitho**, Ödeshög 2021.

Repro: **Cicero Tryck och media**.

ISSN 2001-5518

Scen & film är medlem i Sveriges Tidskrifter

Tryck: DanagårdLitho, 2020

PDF på tidningen finns på Tidningen Scen & films hemsida: Scenfilm.se

10

12

18

26

Innehåll nr 7-2021

4 MÅNADENS BILD

Operasångare: Klas Hedlund.

7 STÄRKTA SCENKONSTALLIANSER GER ÖKAD TRYGGHET

Återstartsutredningen genomlystes med inbjudna politiker.

10 INTERVJU: BIRGITTA ANDERSSON

Guldmedaljen till komediennpionjären.

12 EFTER 20 ÅR HAR SAGOHUSET FÅTT SITT EGET HUS

Scen & film besöker frigruppens nybyggda lokaler.

18 JESSICA HÅLLER ORDNING OCH REDA

Scriptans arbetsbörda ökar vid inspelningar.

25 KRÖNIKA: SANDRA STOJILJKOVIC

Är filmvärlden mer attraktiv än teatern?

26 BOMBINA BOMBAST FINNER TRYGGHET I DET OTRYGGA

Från teknikpionjär till etablerad grupp.

30 VARFÖR JOBBAR DU FACKLIGT?

Teaterteknikern Trine älskar teatermagi och ruttnar på orättvisor.

God Jul!

önskar redaktionen för Scen & film

Nästa nummer kommer den 2 mars

Presstopp den 11 februari

10 Birgitta Andersson och Simon Norrthon. Foto: Magdalena Boman

12 Leila Åkerlund på Teater Sagohuset i Lund. Foto: Nille Leander.

18 Scriptan Jessica Liander. Foto: Kristian Pohl.

26 Ur föreställningen *The shared individual* på Bombina Bombast. Foto: Nichon Glerum.

Klas överbrygger scen

Privat

Namn: Klas Hedlund.

Ålder: 58 år.

Yrke: Operasångare, tenorsolist på Kungliga Operan.

Det bästa med ditt yrke: Att få möta en publik, beröra och bli berörd, att få vara delaktig på scen i en process med andra är en stor lycka.

Aktuell på: Scalarevyn i Stockholm.

Kulturupplevelse som inspirerar: Jag tycker om oväntade små vardagssituationer på scen och i film. Det kan handla om hur den lilla människan kämpar med sina tillkortakommanden i livet. Jag inspireras också av gränsöverskridande arbeten mellan olika konstformer. Kraften och energin som frigörs när man tillsammans skapar oavsett konstnärlig bakgrund.

”ANDERS TEGNELL/jag har bokat ett litet hotell/dubbelrum med brasa och fäll.” Klas Hedlund sjunger om sin kärlek till statsepidemiologen på Scalateatern i Stockholm. Han är på väg att knäppa av sig flugan. Efter många år på operascenen spelar Klas revy.

– Det är en stor förmån att få ta steget från operascenen till revyscenen. Dessutom blev det ju en tv-produktion av vårt repeterande under coronan, säger Klas.

Han och många med honom har längtat efter att få spela inför en publik igen. Att få vara i en salong med en publik som törstat efter att få bli underhållen, road och berörd är en extra ordinär känsla. Skrattet har en förlösande kraft och läker oss i en tid med stora svårigheter.

– Blandar vi våra olika konstformer när vi längre. Publiken roas av det mångfacetterade. Jag har mött personer som inte har varit på opera, men som nu efter att ha sett revyn blivit inspirerade och fått ett intresse av att se en operaföreställning. Att kunna vara med och överbrygga dessa olika sceniska uttryck har varit så inspirerande, något jag gärna fortsätter att arbeta med.

Steket från scen till tv-produktion var inte heller långt när pandemin på sätt och vis skapade en serie om att inte få arbeta på scenen tillsammans med andra.

– Nu njuter jag av att få möta publiken, de fyller salongen med kraft och energi!

Robert Eldrim

MAGDALENA BOMAN

niska uttryck

Nya verktyg på plats mot sexuella trakasserier

Efter två år finns handledningar för att ta fram bemötandekoder, tillika riktlinjer för intima scener äntligen på plats – en milstolpe i arbetet för inkluderande arbetsplatser.

SEDAN AVTALSRORELSEN 2020 har Svensk scenkonst och Fackförbundet Scen & Film arbetat med att ta fram handledningar som ska underlätta för arbetsgivare att förverkliga bemötandekoder på arbetsplatserna, tillika riktlinjer för intima scener.

– Det började med att våra medlemmar efterfrågade en form av bemötandekod. Scen & Film ville reglera det här i kollektivavtalet, sedan tillkom riktlinjer för intima scener, förklarade förbundsjuristen Julia Reinhardt under det partsgemensamma webinariet på årsdagen för #tystnadtagnig.

Förhoppningen är att handledningarna ska samordna arbetet för en bättre arbetsmiljö och undvika att olika arbetsgivare bygger parallella system. Det är första gången som parterna, bestående av arbetsmarknadsorganisationernas representanter, samlas kring en bred fråga som inte avser löneutveckling. För Scen & Films ordförande Simon Norrthon är det ett tecken på att branschen menar allvar:

– När vi verkligen vill skapa förändring, då arbetar vi partsgemensamt. Vi ska göra en god arbetsmiljö tillsammans med ledningen, slog han fast.

#tystnadtagnig tog 2017 till en bör-

jan upp problem med sexuella trakasserier, men det fortsatta arbetet innefattar även maktmissbruk och osunda hierarkier. Svensk scenkonsts ordförande Birgitta Svendén poängterade att arbetet inte har ett slutdatum.

– Det måste bli en naturlig del av det dagliga arbetet för att bryta gamla hierarkier. Dessa frågor bör tas upp på möten kontinuerligt.

Riksteaterns personalchef Anette Majoros och skyddsombudet Holger Tistad berättade om Riksteaterns mångåriga arbete med mångfald och jämställdhet.

– Alla ska inkluderas. Anställda, F-skattare och volontärer behöver vara med och realisera bemötandekoden, menade Majoros.

– På samma sätt som vi tränar på hjärt- och lungräddning måste vi träna oss i hur vi ska agera när trakasserier inträffar, upp- gav Tistad.

På årsdagen för #tystnadtagnig samlades representanter från Fackförbundet Scen & Film, Svensk scenkonst och Riksteatern i webinariet "Partsgemensam manifestation mot sexuella trakasserier", för ett samtal om framtida åtgärder för jämställdhet.

ALEKSA LUNDBERG

BAROMETERN

Jobbar du mycket övertid?

"Nej, andra yrkesgrupper jobbar långt mer övertid än jag"

Daniel Malmén, 1st AD:

– Nej, jag jobbar övertid, men inte så mycket just nu. I mitt yrke förekommer övertid, det är något alla inom filmbranschen får uppleva, men det finns andra yrkesområden, exempelvis produktionsledare och koordinatörer som ofta jobbar mycket mer övertid. Jag har också haft turen att inte vara på de tuffaste projekten, utan har under det senaste året varit med på mer reglerade produktioner.

"Nej, jag har haft ynnesten att jobba på välplanerade produktioner"

Gizem Kling Erdogan: skådespelare:

– Nej, det gör jag inte. Men jag har också haft ynnesten att jobba på välplanerade produktioner. Dessutom jag har en fenomenal agent som håller koll på mina kontrakt och säkrar mina villkor. Som skådespelare är du i allmänhet lite fredad i filmsammanhang. Vi tillhör inte de yrkesgrupper som kommer först och går sist från inspelningsplatsen.

"Nej, att arbeta övertid är inte lika coolt längre"

Oscar Hansen, platschef:

– Nej, inte på den här produktionen. Vi saxar arbetsdagarna, så vi har en som startar upp, och en annan som avslutar, ofta en platsassistent. Detta just för att undvika övertid. Jag tycker mig höra att fler kollegor använder sig av ett sådant system som exempelvis mask och kostym, liksom scenografi. Jag tror att medvetenheten kring övertiden ökat. Och att arbetsgivare framför allt nu, när det råder brist på personal eftersom så många har sprungit in i väggen, är mer försiktiga. Att arbeta övertid är inte längre lika coolt. Folk i branschen har börjat prata mer om detta, och de säger ifrån. Det är bra.

Fråga i förra numret:

Har du tagit del av levande kultur i höst?

Ja 81 %

Nej 19 %

Jobbar du mycket övertid?

Svara **Ja** eller **Nej** på:
www.teaterforbundet.se
 eller www.scenfilm.se

Stärk tryggheten för kulturarbetare

Återstartsutredningen och trygghetssystemet för frilansare genomlystes med inbjudna politiker i november.

- Vi har accepterat ökad rörlighet på vår arbetsmarknad men trygghetssystemen har inte hängt med, sa Simon Norrthon, ordförande för Scen & Film.

KULTURARBETARNAS SITUATION under pandemin summerades vid ett seminarium på ABF i Stockholm i november. Politiker och representanter för kultursverige diskuterade utredningen *Från kris till kraft – återstart för kulturen* och de förslag som ges för att stärka kulturarbetarnas förutsättningar. Enigheten var stor om att förändringar måste ske för att Sverige ska kunna ha ett starkt och oberoende kulturliv. Linda Zachrisson, utredare, konstaterar att pandemin har gett följder som kommer att få effekter en lång tid framöver. Några orsaker är att många lämnat kultursektorn, att nyutexaminerade konstnärer inte kunnat etablera sig och att internationella samarbeten uteblivit. Men också att det bildats en sorts kö för att få uppdrag så att många konstutövare måste vänta på att kunna börja jobba.

En försämrad ekonomisk situation kan också ha lett till minskat risktagande. Kommersiellt säkra projekt kan därför komma att prioriteras, sade hon.

Simon Norrthon, ordförande för Scen & Film fanns på plats för att kommentera utredningen. Han lyfte fram förslaget om att stärka de tre scenkonstallianserna med 30 miljoner kronor. Genom anställning i allianserna får frilansande scenkonstnärer ökad

trygghet med bland annat pensionsgrundande inkomst och att inte behöva hoppa mellan olika arbeten och a-kassestöd.

– Men det är inte tillräckligt många som omfattas av allianserna, inte heller tillräckligt många yrkesgrupper. Ytterligare en allians eller en utökning av de som finns behövs, sa Simon Norrthon.

Förslaget om att förstärka trygghetssystemen för frilansare var en annan punkt som togs upp.

– Vi har både uppmanats, och i många fall även tvingats, till ett egenföretagande. När vi accepterat den ökade rörligheten på vår arbetsmarknad, då måste också trygghetssystemen hänga med i andra änden, konstaterade Simon Norrthon.

Politikerna som deltog hade olika syn på förslagen i utredningen. Oavsett olika synsätt finns flera förslag i utredningen med i budgetpropositionen för 2022, bland annat stimulansstöd till kulturområdet och ett produktionsincitament för film. Dessutom har utredningen skickats på remiss där Scen & Film är en av 165 instanser som ska ge sin syn på innehållet. Samtidigt har en utredning satts i gång för bättre trygghetssystem för konstnärer. Mötet på ABF arrangerades av filmaren Gunnar Lindholm, Klys, ABF Stockholm och Arena Idé.

PETER REHNFELOD

Ny manual förklarar arbetstider

En ny manual om arbetstider har tagits fram för att hjälpa alla som arbetar med film-, tv- och videoinspelning. Med exempel och kommentarer förtydligas reglerna, så att tvister och missförstånd kan undvikas.

REGLERNA FÖR arbetstider ändrades i kollektivavtalet för film, tv och video 2017. Både fackförbundet Scen & Film och Medieföretagen är nöjda med uppgörelsen som gjort att planeringen förbättrats och flexibiliteten ökat på många arbetsplatser.

Men avtalet har också lett till frågor om hur reglerna ska tolkas, både från Scen & Films medlemmar och från arbetsgivare. Det kan till exempel handla om övertid, dygnsvila, rastregler eller att flytta arbetstimmar i lagt schema, säger Eleonor Fahlén, regionalt skyddsombud.

Sedan början av 2021 har en arbetsgrupp från Scen & Film och Medieföretagen gått igenom avtalet för att förtydliga

reglerna och reda ut återkommande oklarheter.

Vi har haft ett väldigt bra samarbete i arbetsgruppen kring de här frågorna som båda vill lösa. Scen & Films film och tv-avdelning har också kollat så att de juridiska formuleringarna kan förstås och användas i praktiken, säger Eleonor Fahlén.

Oenighet kring arbetstider är vanligt i många länder. Tidigare under hösten var det nära att 60 000 filmarbetare i det nordamerikanska fackförbundet IATSE gick ut i strejk, delvis på grund av motsättningar med arbetsgivarna kring arbetstider.

Målet med manualen är helt enkelt att undvika diskussioner och osäkerhet i pro-

duktionerna. Både för dem som omfattas av arbetstiderna och dem som arbetar med schemaläggning, säger Eleonor Fahlén.

Den nya manualens titel är *Partsgemensam kommentar till arbetstidsreglering* och finns tillgänglig på Scen & Films webbplats och via Medieföretagen. Den kommer också att finnas med i utskick och nyhetsbrev.

Om manualen inte ger svar på någon fråga så går det självklart att även i fortsättningen höra av sig till Scen & Films medlemsrådgivning, säger Eleonor Fahlén.

PETER REHNFELOD

Brist på tekniker oroar

Bristen på scentekniker har blivit tydlig efter att restriktionerna lättats. Nu finns också oro för att en kompetensbrist kan fortsätta lång tid framöver.

FILMBRANSCHEN i Sverige går för högt tryck och ropar efter fler utbildade på alla positioner. Särskilt på teknikområdet, där medarbetare med utbildning och erfarenhet ofta saknas. Nu finns det tecken på att samma sak håller på att hända på scenområdet, som fram till pandemiutbrottet inte haft lika stora bekymmer.

– Jag och många andra får just nu en stor ökning av jobbfrågningar från arrangörer. Tidigare har det alltid gått att få tag på folk, men nu verkar det vara annorlunda, vilket så klart väcker frågor om vad det beror på, säger Petter Eriksson, scenmästare som i många år arbetat med olika scenproduktioner runt om i Sverige.

Han ingår också i styrelsen för Scen & Films teknikeravdelning och har kontakt med flera kollegor som också märker av förändringarna i branschen.

– Under nedstängningen sökte sig många frilansar vidare till andra yrken. När scenerna öppnat igen finns de inte

längre kvar. Alla arrangemang har nu också dragit i gång samtidigt, i stället för att som tidigare, vara mer utspridda. Det har gjort att de flesta som jobbar med scen-teknik redan är uppbokade, säger Petter Eriksson.

ORO FÖR EN långvarig kompetensbrist på teknikområdet finns på flera håll. Bland de 110 arbetsgivarna i Svensk scenkonst har problemet uppmärksammats de senaste åren.

– I december 2020 gjorde vi en undersökning om hur våra medlemmar upplevde pandemin och effekterna av nedstängningarna. Många hade en farhåga att förlora viktig kompetens, berättar Annika af Trolle, kommunikationschef på Svensk scenkonst.

Hur utvecklingen ser ut framöver är svårt att bedöma och beror mycket på hur covid-19 fortsätter att påverka samhället och arbetsmarknaden.

– Det är fortfarande svårt för scenkonsten som bransch. Krisen är inte över även om salongerna öppnat. Vi menar att det är viktigt att branschen fortsatt får stöd och att man tittar långsiktigt på kompetensförsörjningen. Teknikerrollen är en sådan kompetens, säger Annika af Trolle.

På Arbetsförmedlingen finns bara vaga uppgifter om hur tillgången på teknisk kompetens ser ut inom scenkonsten efter återstarten.

– Vi bedömer att det är liten konkurrens om jobben både på kort och lång sikt, berättar Erica Gelis, arbetsmarknadsanalytiker.

För Petter Eriksson fortsätter uppdragen ungefär som vanligt, men han ser också att en generationsutfasning kan ha startat. Hur det kommer att påverka scen- och eventbranschen får framtiden utvisa.

PETER REHNELDT

HALLÅ DÄR...

"Jag stortjöt när jag hörde motiveringen"

Hallå där Ingela Olsson, skådespelare som tilldelats 2021 års Ganneviksstipendium inom teater. Hur känns det att du har fått en fin beskrivning av din gärning och 500 000 kronor?

– Det är svindlande. Jag är rörd och glad. Man är inte van vid de där summorna – de första 10–15 åren i fria grupper fick jag knappt betalt.

I motiveringen beskrivs din gestaltning som "både rå och estetisk, fysisk och genomlevd, alltså som ett kärll för texten".

– Det har alltid varit viktigt för mig med en substantiell och bra text där man kan ställa ner fötterna och sedan använda skådespelarens alla verktyg, kroppsliga

och emotionella minnen och inte minst föreställningsförmåga. Så att texten inte bara blir ord.

Det står också att "när hon som människans ställföreträdare på scen gestaltar livets svårigheter, tar hon en del av tyngden från åskådarens axlar och gör livet lättare att leva".

– När de läste upp det började jag stortjuta, att man kan göra livet lättare för andra genom att inte väja för det svåra. Det är mer än vad man vågar hoppas på efter att ha slitit i 40 år på teatern, det känns som att jag har nått fram, någon har sett det jag strävat efter.

Vad har du på gång just nu?

– Just imorgon filmar jag. Annars spelar jag i två olika uppsättningar på Dramaten, som Elektra och i *Den yttersta minuten*. I vår

börjar vi repetera *Natthärbärgat*. Till hösten ska jag vara tjänstledig från Dramaten och spela på Maxim, i en pjäs av Lars Norén.

Lars Norén mottog också Ganneviksstipendiet. Liksom Suzanne Osten, Sören Brunes, Pernilla August, för att nämna några.

– Ja, vilket flådigt sällskap! Det är verkligen hedrande och roligt. Att den som instiftade stipendiet, Per Gannevik, ville att det också skulle gå till olika konstformer som musik, dans, teater, film, bild och form är också fint.

Vad ska du göra med pengarna?

– Vi har ett litet sommarhus i Roslagen som behöver kärlek och omsorg. Dit ska pengarna gå.

KAJSA OLSSON

"Buyouts" i fokus på årets filmcocktail

Vid årets filmcocktail på Stockholms filmfestival diskuterades att filmskapare kan riskera förlora kontrollen över sina verk – för all framtid.

Alex Haridi, Christina Olofson, Simon Norrthon i samtal om upphovsrätt

ETT HUNDRATAL filmskapare och dramatiker slöt upp till ett mingel vid Stockholms filmfestival i november. Dramatikerförbundet, Sveriges filmregissörer och Scen & Films film- & tv-avdelning bjöd in sina medlemmar till en filmcocktail med tillfälle att träffa kollegor.

Under kvällen diskuterades vad som händer med upphovsrätten när allt mer film produceras och strömmas av de stora teknikbolagen. Scen & Film och Dramatikerförbundet har länge arbetat för att förbättra villkoren för att få ersättning när film och annan kultur sprids och visas.

Erbjudande om så kallade "buyouts" blir allt vanligare, där regissörer och andra yrkesgrupper skriver kontrakt som gör att de mot en ersättning förlorar kontrollen över sina verk – för all framtid.

Christina Olofson, filmregissör och vice ordförande i Scen & Film, var tydlig med den ståndpunkt som finns bland landets kulturskapsorganisationer.

– Jag är helt emot buyouts. Det är i

längden en yttrandefrihetsfråga. Att inte veta vad som sker med filmer du arbetat med kan få oanade följder. Både ekonomiskt, men också att filmerna kan hamna var som helst och att du inte har möjlighet att återkalla eller styra över ditt tidigare arbete över huvud taget, sa hon.

Ett aktuellt exempel är den globala Netflixsuccén *Squid game*, där skaparen Hwang Dong-Hyuk inte får del av den miljardvinst som serien gett. I Sverige har det tidigare hänt att bland annat filmer av Lars Molin och Jan Troell inte kunnat visas då bolag som suttit med rättigheterna gått i konkurs eller på andra sätt förhindrat att de visas.

Det är svårt att på egen hand sätta sig in i snåriga kontrakt och få inblick i allt vad de innehåller. Därför uppmanar både Scen & Film och Dramatikerförbundet i likhet med många andra organisationer att alltid visa och diskutera kontrakt innan under-tecknande. Vissa producenter menar att sekretess gäller för innehållet, vilket inte

stämmer enligt svensk lagstiftning.

– Dela med er av era avtal med jurister på ert fackförbund. De är jätteintresserade av innehållet, uppmanade Simon Norrthon, ordförande i Scen & Film.

Det finns trots allt öppningar för en jämnare fördelning av intäkter från film- och tv-produktioner framöver. Scen & Film har tecknat ett övergripande avtal med Netflix på området, som ska utvärderas och omförhandlas inom kort. I Danmark har tio konstnärsförbund tillsammans förhandlat bort buyouts och i Norge är samma på sak på gång.

Upphovsrätten för filmskapare och andra konstutövare stärks också när nya regler införs i svensk lag nästa år – vilket samtidigt sker i alla 27 EU-länder genom de så kallade DSM-direktivet.

Något som kan ge bättre ersättningsmöjligheter för många av dem som samlats på den gemensamma filmcocktailen.

PETER REHNFELOT

Krisstöd skapade ökad administration

Kulturens chefer – kaxigt fria eller med mössa i hand? Frågan fick ett oväntat svar vid ett seminarium om kultursektorn och dess ledarskap.

I SAMTALET ORDNAT av Institutet för framtidsstudier, deltog representanter från forskning och kulturinstitutioner. De kunde berätta om hur de statliga krisstöden har gått till administrationen som, till skillnad från scenkonsten, varit i full gång under pandemin. När uppsättningar digitaliserats har ersättning till konstnärer förhandlats bort. Det skulle inte vara möjligt när det gäller ersättning till administratörer. Institutionerna har haft små utgifter och fått stöd för intäktsbortfall, medan det har varit betydligt svårare för frilansare. Där har kulturchefer ett ansvar, ansåg p-nelen.

Dritëro Kasapi, teaterchef vid Riksteatern berättade om frågorna som dök upp

under pandemin – är det värt att fortsätta repetera och producera?

– Några såg det som meningslöst när vi inte visste om/när vi skulle ut med scenkonsten. De fast anställda fick ändå betalt. Men om vi inte jobbar, vad händer med alla frilansare? Vi arbetade, vi stängde inte.

Chefernas ökade administrativa börda kom också upp under samtalet. Ann-Sofie Köping Olsson, forskare vid Södertörns högskola, tyckte att det påminde om universitetsvärlden där mycket tid och energi ägnas att leverera siffror som visar att man "gör rätt" och att uppsatta mål har nåtts. Samtidigt försvinner de administratörer som stöttar verksamheten.

Magdalena Malm, utredare i Återstart

för kulturen, menade att det går att organisera om en verksamhet för att sätta den konstnärliga kompetensen i centrum.

Så hur var det med kulturens chefer – kaxiga eller med mössa i hand?

Lina Sjöquist, generalsekreterare för Familjen Robert Weils Stiftelse, rev ner applåder när hon valde "varken eller".

– Vi behöver inte välja mellan vara kaxiga eller ödmjuka. Hur kan man vända på föreställningen om vem som behöver vem – i dagens värld behöver alla kulturen. Det är inte vi som står med mössan i hand. Finansieringen behöver kulturen och våra sätt att delta i det demokratiska samtalet.

KAJSA OLSSON

”Skratt var nästan förbjudet när jag var barn”

Få har roat så många med så mycket som skådespelaren Birgitta Andersson. För sin pionjärverksamhet inom svensk humorhistoria har hon nu tilldelats fackförbundet Scen & Films Guldmedalj. Själv kan hon inte alls förstå varför hon får priset.

Hanna Z Gradin

I MER ÄN FEM DECENNIER lyste Birgitta Andersson som den allra mest folkkära stjärnan på komediscenen, i allt från *Hasse&Tage*-revyer till filmer som *Jönssonligan*. Därtill i barnprogram som *Från A till Ö*. För detta har hon nu tilldelats fackförbundet Scen & Films Guldmedalj.

– När Simon Norrthon sa att Inga Tidblad var den första att få den förstod jag att det var något väldigt fint. Jag är väldigt glad och tacksam över utmärkelsen, säger hon när vi hörs per telefon ett par dagar efter prisutdelningen på Södra teatern i Stockholm.

Samtidigt kan hon inte alls förstå varför hon har fått någon medalj.

– Det var det första jag sa till Simon när han ringde, att det är jag väl inte värd, utbrister hon på klingande välbekant västgötska som alla åren i huvudstaden fortfarande inte har lyckats slipa bort. Dialekten som har charmat generationer sedan hon slog igenom som komisk aktris i revyer av Hagge Geigert, Povel Ramel och Karl Gerhard. För att inte glömma alla åren med Svenska Ord.

När jag frågar om det är något hon är särskilt stolt över utbrister hon bara:

– Nej, usch vad svårt. Jag har ju hållit på länge.

Att det är just länge insåg hon när hon höll sitt tacktal på Södran och noterade att ingen verkade känna igen sig när hon återgav en anekdot från Alléteatern från tidigt 50-tal:

– När jag berättade att vi även var tvungna att jobba måndagar och sedan vände mig ut mot publiken var det alldeles tyst. Det var såklart ingen där som kände igen sig, berättar hon med ett gapskratt.

För oss som har vuxit upp med Birgitta Andersson i rutan är det desto lättare att nämna en rad betydelsefulla roller, i allt från barnprogram som *Teskedsgumman* och *Madicken* till filmklassiker som *Att angöra en brygga* och *Äppelkriget*, medan de födda senare kanske framför allt förknippar henne med rollen som Doris i alla *Jönssonligan*-filmerna.

Att hon också har spelat i lite mer smala roller är kanske mindre känt, exempelvis kärlekstörstande hund i A R Gurneys *Sylvia* som Rickard Günther satte upp på Folkan 1996.

Men det är i komedin hon har känt sig mest hemma, något hon också hade velat berätta mer om i talet på Södran.

– Jag ville egentligen prata mer om skrattet, vad det betydde för mig efter att nästan ha varit förbjuden att skratta hemma som barn. Vi hade lanthandel så det var så väldigt viktigt att det var tyst. Vi fick inte springa runt i affären och helst inte synas alls. Och på realskolan sa min lärarinna barskt när jag ville skoja att ”Där står Britta och sprattlar med benen så underbyxorna syns! Därför var jag så glad att sedan få spela i så många revyer och komedier.

Det blev ju också mycket komedi och revy genom åren. Var det där du ville stanna?

– Man hade egentligen inte så mycket val på den tiden, utan fick ta det man fick. Men jag spelade också i sådant som *Ett drömspel* (Portvakterskan i Johan Bergensträhles tv-version, 1980, reds anm), det är något jag är väldigt stolt över. Särskilt för att Erland Josephson, som också var med pjäsen, sa att: ”Det där gjorde du bra.”

Är komedi annars ett fack som det är lätt att fastna i?

– Så var det lite förr. Då var också Dramaten det allra finaste att vara på. Men det är nog något som Robert Gustafsson har vänt på. Han kan ju göra vad som helst – och man tror på honom, för att han är så himla bra.

I motiveringen för medaljen står det om Birgitta Andersson att ”... hon är en förebild som banat väg för mängder av kvinnliga komiker efter henne”.

JAG RINGER UPP skådespelaren, regissören och komikern Nisti Stêrk för att höra om hennes relation till Birgitta Andersson:

– Hon är en legend! En som var roligare än karlarna i en tid när kvinnliga komediennor inte fick ta så stor plats. Hon visade vägen för oss andra genom att visa man kan vara snygg, sminkad – och klädd i aftonklänning och leverera punchlines samtidigt. Hon är också en komediennor som vågade var ”fel” och aningslös. Hon har inspirerat mig jättemycket, är hennes översvallande svar.

När jag frågar Birgitta Andersson om hon själv känner sig som en komediennorpionjär är svaret däremot lika ödmjukt kort som hennes rollista är lång.

– Ja, så var det nog.

Katie Rolfsen och Birgitta Andersson i filmen *Att angöra en brygga* 1965.

Sverigebruden i Knäppupprebyn, 1962.

Gumman som blev liten som en tesked, julkalendern 1967, tillsammans med Carl-Gustaf Lindstedt.

Äppelkriget 1971, Birgitta Andersson med Tage Danielsson och Martin Ljung.

Jönssonligan på Mallorca (1989) Birgitta Andersson med Ulf Brunberg, Gösta Ekman och Björn Gustafson.

Monica Zetterlund och Birgitta Andersson i Svenska ords första långfilm *Svenska bilder* 1964.

I de många *Jönssonligan*-filmerna (1981-2000) spelade Birgitta Andersson rollen som smarta Doris. Här med Björn Gustafson och Ulf Brunberg i *Jönssonligan spelar högt* (2000).

I *Från A till Ö*, familjeserien på SVT från 1975 spelar Birgitta Andersson rollen som Hedvig – en fräsig flicka, som ingen skriver på näsan.

Birgitta Andersson

Född: I Mariestad 1933.

Bakgrund: Var på 50-talet med och startade Atelierteatern i Göteborg. Hon har medverkat i allt från teaterföreställningar till tv-serier och i över 50 långfilmer.

Några av hennes mest framträdande roller är som Teskedsgumman, Hedvig i *Från A till Ö* och Doris i filmerna om *Jönssonligan*. Hon har tidigare också tilldelats Hedersbaggen på Guldbaggen galan 2016.

Teater Sagohuset har fått eget hus

I 20 år har Teater Sagohuset varit på jakt efter en passande lokal. Nu äntligen har de kunnat bygga sig ett eget teaterhus i Lund med hjälp och stöd från ett antal bidragsgivare. Nu ska energin läggas på konsten.

TEATER SAGOHUSETS LOKALER i Lund doftar nyss torkad färg och färskt trä. På en blank cafédisk i granit som installerats samma morgon finns nybakade lussebullar.

– Nu börjar det roliga, säger teaterchef Leila Åkerlund som efter många års kamp för en ny scen äntligen kan börja dra upp planerna för teaterns framtid.

I 20 år har det förts samtal om en ny lokal för Teater Sagohuset. Förslag har lanserats och flera har varit nära att realiseras, men planerna har alltid gått i stöpet av ett skäl eller annat. Men nu sitter vi alltså bänkade i det som ska bli teaterns kombinerade foajé och café, med plats för en mindre scen och utsikt över en tillbyggnad med ett överflöd av spröjsade glasfönster.

– Här var tidigare ett glasmästeri och vi vill att det ska synas i arkitekturen, förklarar Leila.

Många av lösningarna har scenografen Marta Ciconesi stått för, som alltså fått vidga sina visioner till att omfatta inte bara

scenen utan också själva huset. Just tillbyggnaden var för övrigt ett måste för att den nya teatern skulle bli möjlig.

– Huset var på tal tidigare, men föll på att byggnaden var för smal. Tack vare ett bidrag från Boverket kunde vi göra huset bredare och få utrymme för en tillgänglighetsanpassad entré.

ORDEN ”TACK VARE” återkommer i samtalet med Leila. ”Tack vare” stöd och donationer från ett antal bidragsgivare. Och ”tack vare” Lunds kommuns tidigare kulturchef Annika Eklund.

– När hon tog över som chef förändrades plötsligt förutsättningarna. Läget var inte längre låst och det fanns en vilja att göra detta möjligt.

I samma veva började Leila Åkerlund på Teater Sagohuset, först som producent och senare som konstnärlig ledare när ensembles grundare Margareta Larson valde att sluta efter drygt 30 år.

När den befintliga lokalen på Revingegatan dömdes ut och

Nille Leander

rivningsbeslutet var ett faktum accelererade jakten på en ny lokal. Under en period höll gruppen till i Folkparken och sedan en tid tillbaka har man sina lokaler i kulturhuset Stenkrossen som också levt under ett utdraget rivningshot. Långtgående planer fanns dessutom på att göra det gamla Observatoriet i Stadsparken till ensemblens nya scen.

– En kämpe i det här har varit kulturpolitikern Gunnar Brådvik, som räddade oss när de nästan bestämt sig för att skicka ner oss i en källare på Klostergården.

ORD SOM "KÄMPE" passar bra in i den här berättelsen, som med sina många prövningar och kast mellan hopp och förtvivlan påminner om en klassisk saga. Med om inte "lyckligt slut" så en lovande början på något nytt. Så är det också just kampen för huset som inspirerat till gruppens kommande premiär. Den 3 december invigs huset med familjeföreställningen *Glasmästarens testamente*

som Leila skrivit tillsammans med skådepelaren Torbjörn Lindberg.

DET GÅR INTE ATT TA miste på iver hon utstrålar när hon pratar om allt som plötsligt blivit möjligt, när frågan om huset är löst och energin i stället kan läggas på konsten. Den nya caféscenen erbjuder exempelvis en chans till parallella verksamheter och nya samarbeten.

– Vi vill gärna göra caféet till en samlingsplats för alla åldrar, där vi kan jobba över gränserna. Kanske arrangera författarsamtal och musikframträdanden.

Ytterligare en urpremiär planeras till våren när Klas Abrahamsson regisserar sin egen pjäs *Fake news* och till hösten ges Pelle Öhlunds version av Per Åhrlins *Resan till Melonia*. Planer finns också på en uppsättning av Ingelin Angerborns *Flickan utan ansikte* i dramatisering av Pelle Öhlund och Nina Jemth.

BOELGERELL

Puma och Katja går på ledarskapskurs

Trygghetsrådet TRS har under hösten genomfört en ledarskapsutbildning för scenkonstproducenter, för att stärka gruppen i sin yrkesroll med fokus på ledarskapet.

Katja Seitajoki.

FÖR FJÄRDE GÅNGEN i ordningen erbjuder Trygghetsrådet en ledarskapsutbildning för scenkonstens utövare, på uppdrag av Svensk scenkonst och fackförbundet Scen & Film. Tidigare har TRS erbjudit liknande kurser för att få fram fler kvinnliga teaterchefer och för att

stärka regissörer, scenografer och kostymdesigners inom ledarskap.

Programmet för producenter startade i september och har bland annat fokuserat på kommunikation och grupputveckling. Frilansproducenten Puma Lagos Parra och Katja Seitajoki, producent på Dansens hus, är två av deltagarna på kursen, som hållits vid Sästaholm strax utanför Stockholm.

– Det har varit intressant att få ett sammanhang och träffa andra producenter. En har sällan möjlighet att nätverka med kollegor

på det här sättet, men här har jag träffat producenter från hela landet, berättar Puma Lagos Parra.

Katja Seitajoki håller med:

– Vi har haft många spännande samtal. Det ger mycket att höra hur kollegorna resonerar om sina jobb. Vi har fått ett smörgåsbord av verktyg, teorier och metoder gällande grupputveckling och kommunikation. Att leda handlar mycket om att uppmuntra andra och skapa tillit till processen.

Eftersom producenten fungerar som spindeln i nätet på ett scenkonsthus är det viktigt, både för organisationer och produktioner, att producentens kompetenser inom ledarskap stärks.

– Att vara lyhörd och anpassa sin kommunikation minskar missuppfattningar, menar Puma. Det kan handla om förväntningar som inte är tydligt kommunicerade, till exempel, att de ekonomiska ramarna inte förankrats i produktionen. Producentens roll är att hålla budgeten i balans utan att hindra utvecklingen för den kreativa processen. Vi kommunicerar ramar med teamet kontinuerligt, men vill samtidigt inte att kraften och lusten går förlorad.

Magdalena Boman

En producent har ofta inget eget mandat för att fatta övergripande organisatoriska beslut, så även gränssättning är något kåren behöver träna sig i.

– Vi befinner oss i ett mellanläge, där vi ska få till ett samspel mellan konstnärlig process och att produktionen ligger i linje med verksamhetsmål och policys. Ibland kan det krocka och en kan känna sig lite bakbunden. Det gäller att hitta tydliga forum för att ventiler feedback och ställa rätt frågor. Jag som producent har bara kontroll över att göra en förändring i mig själv och kan inte förändra en hel organisation. Det är en annan process, fortsätter Puma.

– Därför behöver producenten verktyg för att inte bränna ut sig själv, flikar Katja in.

Producenten blir ju lätt den som alla kommer till, den som ska ordna upp alla knutar och problem. Men också inspirera och motivera folk, sätta in energi på rätt ställe.

I SKRIVANDE STUND återstår ett moment av kursen på Sästaholm, som ska handla om konflikthantering, med fokus på dis-

kriminering och diskrimineringslagen.

– Ofta är det producenten som ska lösa olika konflikter, så en måste ha mycket kompetens inom det, om det uppstår en situation med mobning till exempel. Hur en bäst tar upp frågan och får människor att prata med varandra, förklarar Katja.

Nu är ni snart klara med kursen, får den godkänt?

– Jag tycker det, svarar Katja och skrattar till. Vi har fått med oss mycket som jag kan utveckla vidare själv, det som passar mig. Det har gett mig mycket att bara få prata med kollegorna och höra hur de ser på producenten som ledare.

– Många av insikterna är så värdefulla att jag redan har börjat förändra mitt arbetssätt för att kunna praktisera dem, fortsätter Puma. Man tar med sig kunskapen in i vardagen och försöker implementera den.

Puma Lagos Parra.

Kvinnors åldersdiskriminering väcker ilska

Åldersskillnad mellan könen på vita duken skapar debatt i Frankrike.

ATT KVINNLIGA SKÅDESPELARE ofta får spela karaktärer som är äldre än de själva är inget nytt, inte heller att de ofta blir ihop-tussade med betydligt äldre, manliga skådespelare. Denna typ av kärlekskonstellation börjar dock alltmer ifrågasättas och i Frankrike har ilska röster höjts under hösten efter att storfilmen *Eiffel* haft premiär på biouken.

Filmen utspelar sig i Paris år 1887 och är inspirerad av kärlekshistorien mellan den franska ingenjören och arkitekten Gustave Eiffel, vars cv inkluderar bland annat Eiffeltornet i Paris och Frihetsgudinnan i New York, och Adrienne Bourgès. Eiffel, som vid denna tidpunkt var 55 år gammal, spelas av Romain Duris, som själv är 47 år gammal. Dennes motspelerska, Emma Mackey, är emellertid bara 25 år gammal; alltså 22 år yngre. I verkligheten skiljde det däremot bara 12 år mellan Eiffel och Bourgès.

Eléonore Stévenin Morguet är jämställdhetskonsult och medgrundare av organisationen 1001 héroïnes, som arbetar för att synliggöra kvinnor inom kulturbranschen. I en intervju med dagstidningen *Le Parisien* menar hon att den här typen av åldersskillnad är problematisk av flera anledningar.

– För det första handlar det om stereotypa bilder av hur kvinnor ska vara; att kvinnliga skådespelare måste vara evigt unga, smala och snygga för att uppfylla kriterierna för åtråvärldhet. Det här blir ännu mer tydligt i filmer med manlig regissör. Dessa krav gör att kvinnliga skådespelare har väldigt lite handlingsutrymme, säger Eléonore Stévenin Morguet till *Le Parisien*.

Fenomenet har tidigare uppmärksammats av franska skådespelarförbundet AAFA. I en deklaration den 11 april 2018 krävde förbundet bland annat att, ”åldersskillnaden mellan par på vita duken bör i större utsträckning bli mer verklighetstrogen, förutom när historien kräver det. Om en manlig karaktär är över 50 bör man exempelvis undvika att föra ihop honom med en kvinnlig partner som är 20 år yngre”. Enligt Eléonore Stévenin Morguet bidrar kombinationen av sexism och åldersdiskriminering till att osynliggöra äldre kvinnliga skådespelare.

– Även om en kvinnlig karaktär är i 50-årsåldern, så castas en mycket yngre skådespelerska. På vita duken har en 50-årig kvinna inga rynkor, inga gråa hår. Hon är opåverkad av sin ålder. Det här gör att äldre kvinnliga skådespelare osynliggörs och det bidrar även till att äldre kvinnor har svårt att identifiera sig med de karaktärer som presenteras.

Eiffel är inte ensam om att få ta del av kritiken, som även riktats mot den senaste James Bond-filmen *No Time To Die*, där en 51-årig Daniel Craig parats ihop med den 34-åriga Lea Sedoux. Eller varför inte Ridley Scotts kommande film *Kitbag*, där Joaquin Phoenix har castats i rollen som den franske kejsaren Napoleon och Jodie Comer i rollen som dennes första fru, Joséphine de Beauharnais. Det skiljer 18 år mellan den 46-åriga Phoenix och den 28-åriga Comer. Det skiljde sex år mellan Napoleon och de Beauharnais. Det vill säga, de Beauharnais var sex år äldre än Napoleon.

CORINNE PLATTEN

Vi har en fin julklapp till er!

Boka ditt Early Bird-pass innan den 31 januari 2022! Upplev en vecka med inspirerande scenkonst för barn och unga i Helsingborg för endast 1 950 kronor inklusive moms (ordinarie pris: 2 250 kronor inklusive moms.)

Passet ger dig exklusiv möjlighet att förboka programaktiviteter från 1 mars (ordinarie biljettsläpp 9 mars).

Mer information om hur du bokar ditt pass och festivalprogrammet hittar du på bibu.se

bibu

LEAVE NO ONE BEHIND 17-22 MAJ 2022

VÅREN 2022

KOMPETENSUTVECKLANDE KURSER FÖR FRILANSANDE SÅNGARE & MUSIKER

MASTERCLASSES I SÅNG

PROVSPELNINGSKURS

DIN FRILANSEKONOMI

LEDARSKAPSKURS

SEMINARIER

LOGIC PRO X

Läs mer och anmäl dig på musikalliansen.se

Kurser uppdateras löpande

MUSIK•ALLIANSEN

Kulturarrangörer välkomnar vaccinpass

Från den 1 december måste besökare av inomhusevenemang uppvisa ett vaccinationsbevis. Detta gäller arrangemang med fler än 100 personer. De flesta kulturarrangörer är positiva till det nya kravet. Exemplevis skriver Länsteatern i Sverige i ett uttalande att ”vi vet att människor ibland känt en viss oro för att återkomma till teatern, när man inte vetat om man placeras intill någon som är ovaccinerad i publiken”. Här, skriver man, kan ett covidbevis kan vara ”ett tryggt sätt att välkomna publiken tillbaka”.

Enligt förra Kulturminister Amanda Lind (MP) är tanken att det nya kravet på vaccinationsbevis ska ge arrangörerna en möjlighet att fortsätta med större kulturevenemang, trots en fortsatt smittspridning i samhället.

Magdalena Boman

Stipendieregn över Scen & Films medlemmar

Fackförbundet Scen & Films årliga stipendieutdelning gick nyligen av stapeln på Södra teatern i Stockholm. Stipendiefonderna är ett resultat av tidigare medlemmars donationer till förbundet och bland de lyckliga mottagarna 2021 finns bland andra Staffan Göthe (Gösta Ekmans minnesfond), Babben Larsson (Karl Gerhards hedersfond) och Göran Martling (Edvin Adolphsons Studiefond). Även Smalbensstipendiet delades ut samma kväll och gick till Sonia Sagan, Nisrin Himidi och Caroline Seung-Hwa Ljuus. Hela listan med stipendiemottagare finns att läsa på scenochfilm.se

Fransk cirkus säger nej till vilda djur och delfinshower

Vilda djur som lejon, tigrar eller björnar får inte längre användas i fransk cirkus. Den nya djurskyddslagen gäller även delfinshower. Den som bryter mot lagen kan få upp till fem års fängelse. Det uppger Sveriges Radio Kultur. I Sverige är det sedan 2018 förbjudet att ha med elefanter och sjölejon i cirkusshower, men Djurrättsalliansen vill se helt totalförbud för vilda djur även här.

Ur föreställningen *Call of the void*

Malin Annesson

Nicole Neidert årets Birgit Cullberg-stipendiat

Koreografen och dansaren Nicole Neidert har tilldelats årets Birgit Cullberg-stipendium som sedan 1999 delas ut av Konstnärsnämnden. Hennes arbete befinner sig i gränssnittet mellan rörelse, film, design, pop och bildkonst. I motiveringen står det att hon ”leker, belyser och aktualiserar enkla objekt och koreografiska strukturer, vilket öppnar upp nya vyer och skärningspunkter för tanke”. Nicole Neidert, född 1989 i Oslo och utbildad vid Balettakademien i Stockholm, är närmast aktuell med föreställningen *Call of the void* på Elverket, Dansens Hus, i maj 2022.

Ny romsk teater inleder med känd opera

För två år sedan bildades den romska teatern Arthem i Göteborg. Som öppningsspjäs valde gruppen en egen version av den klassiska operan *Carmen*. Men så kom pandemin emellan. Nu har *Carmen med förhinder* haft premiär i Kronhuset, en uppsättning som vill skildra *Carmen* ur hennes eget perspektiv, som rom. Men teatern vill inte sluta där, utan har stora ambitioner när det gäller att förvalta det romska kulturarvet i Sverige:

– Vårt mål är att bli en nationalteater. Vi hoppas också vi kan vara en samlingsplats för romska musiker och skådespelare, säger titelrollsinnehavaren Salamanca Tåikon Gonzalez på webbplatsen Minoritet.

Digitalt kulturhus öppnar i Hötorgsskrapa

Space heter ett nytt kulturhus som nyligen har öppnat i en av Hötorgsskraporna, mitt emot det mer analoga Kulturhuset Stads-teatern. Med över 7 000 kvadratmeter fördelade på sju våningar vill man bli en samlingsplats för den digitala generationen, med sikte på att bli världens största gamingcenter. Men där finns också ambitioner på att bli en mötesplats för annan digital kultur och då framför allt musik. Bakom initiativet står bland andra Björn Ulvex och hans bolag Pophouse entertainment.

Dags att söka bidrag för fri scenkonst

Den 30 december öppnar Kulturrådet för ansökningar till projektbidrag för fri scenkonst. Ansöka kan den som är yrkesverksam aktör inom scenkonstområdet och som arbetar med högkvalitativa uppsättningar. Stödet ska bidra till att en bred publik kan nås i hela landet och gäller även internationella gästspel i Sverige och turnéer utomlands. Sista ansökningsdag är 27 januari och görs via Kulturrådets hemsida: kulturradet.se

Annika Bromberg

Kassius tilldelas nytt teaterstipendium

Scenografen och kostymdesignern Ulla Kassius blev den första att tilldelas Konstnärsnämndens nyinrättade teaterstipendium. Kassius har varit verksam sedan 70-talet och har arbetat med över 150 produktioner, varav samarbetet med Mattias Andersson kanske är det mest framträdande på 2000-talet. I motiveringen står det i urval att Kassius ”må utmana texten och regissören, men utgångspunkten för hennes arbete är den djupa kärleken till texten och berättelsen; till rummet och tiden; till åskådaren – till teaterns eviga fundament”.

Stipendiet är på 200 000 kronor och ska årligen delas ut till en teaterkonstnär som förvaltar teaterkonstens hantverk och ställer sin expertis i det dramatiska berättandets tjänst.

Anette Novak ny vd för Filminstitutet

Anette Novak har utsetts till ny vd för Filminstitutet.

– Filmen i Sverige och internationellt står inför omvälvande förändringar givet digitaliseringen och förändrade tittarvanor. Filminstitutet behöver därför en stark ledare och samlande kraft, kommenterar Filmhusets styrelseordförande Claes Ånstrand rekryteringen.

Anette Novak har en bakgrund som journalist och kommer närmast från tjänsten som direktör och myndighetschef för Statens medieråd. Åren 2015 – 2016 var hon regeringens särskilda utredare för Medieutredningen. Novak tillträder sin tjänst den 4 april 2022.

Scripta - en yrkesroll i förändring

Scriptans arbete vid film- och tv-inspelningar är i förändring.

Högre tempo och fler kameror skapar högre arbetsbelastning.

– Det finns en gräns. Vi måste få fler att förstå hur mycket en enskild person kan hålla reda på och dokumentera i en produktion, säger Jessica Liander, scripta som jobbat i Sverige, andra EU-länder och Storbritannien.

DET ÄR ONSDAG och Jessica Liander har en dags uppehåll i inspelningen av dramakomedin *Vi i villa* som kommer att visas på Discovery+.

Trots elva års erfarenheter som scripta inom både film och tv, gäller inte en tillbakalutad attityd eller någon promenad i gamla fotspår när en ny produktion har startat. Snarare tvärtom.

– Inspelningar kräver alltid fullt fokus. Det är scriptans uppgift att hålla ordning på kontinuiteten så att allt kan klippas ihop på ett smidigt sätt. Utan koll på vad som händer på kronologin finns risken att det blir missar eller direkta fel med rörelser, dialog eller något annat som inte kan rättas till i efterhand. Då sitter sedan klipparna där med ett nästan omöjligt uppdrag att få ihop helheten, säger Jessica Liander.

Hon insåg ganska snabbt att yrket som scripta sticker ut på flera sätt i filmsammanhang. Främst för att det kräver samarbete med så gott som alla som jobbar både framför och bakom kameran. Inte minst med regissören, regiassistenter och skådespelarna. Men även med alla som arbetar med mask, kostym, scenografi, kamera med mera. Scriptan är dessutom länken mellan inspelningen och postproduktionen.

– Om exempelvis någon från elavdelningen skulle komma och

ändring

Kristian Pohl

fråga “var det varmt eller kallt ljus i den här korridoren vi spelade in i för två veckor sedan”, så kan jag hjälpa dem med referenser, säger Jessica Liander för att ge ett exempel på de olika delarna i jobbet hon är inblandad i.

Scriptans jobb har dock startat lång tid innan inspelningen med att ”bryta ned” manuset. Det kräver många genomläsningar för att klargöra hur tiden fungerar i berättelsen, om något står skrivet mellan raderna som inte får förbises eller hur en karaktärs språk utvecklas i berättelsen med mera.

En del av scriptans jobb i förproduktionen är även att “klocka” manuset för att försöka bedöma ungefär hur lång slutprodukten blir. Förarbetet gör ofta att saker kan lösas i förhand, och behöver då inte diskuteras under inspelning när det är tidspress.

– Det är helt enkelt världens roligaste jobb för den som trivs med att hålla ordning på många saker samtidigt och vara med där det händer. För mig är det stor skillnad mellan att vara på jobbet, där jag är strukturerad och kommer ihåg en massa detaljer, mot att vara hemma och ibland knappt komma ihåg var jag lagt telefonen eller fylla i en tidsrapport på rätt sätt, skrattar hon.

VÄGEN TILL ATT BLI scripta är sällan spikrak. Precis som många andra i yrkeskåren har Jessica en brokig bakgrund inom filmbranschen och kom in i jobbet lite av en slump.

– Jag gick verkligen vägen som jag absolut inte rekommenderar någon annan att gå, säger hon med ett snett leende. Jag vände mig till en massa filmskolor och sa att ni behöver en scripta och här har ni en. Det ledde till att jag jobbade med omkring 20 kortfilmer under en period på två år, mest på kvällar och helger. Jag lärde mig jobbet och alla misstag som går att göra. Men det gav mig inte något nätverk i filmvärlden, eller kontakter med några arbetsgivare. Därför är praktik ett mycket bättre sätt att komma in i jobbet. Eller ännu hellre, att man skulle ha en ordentlig karriärtrappa på kontinuitetsavdelningen där man kan börja som

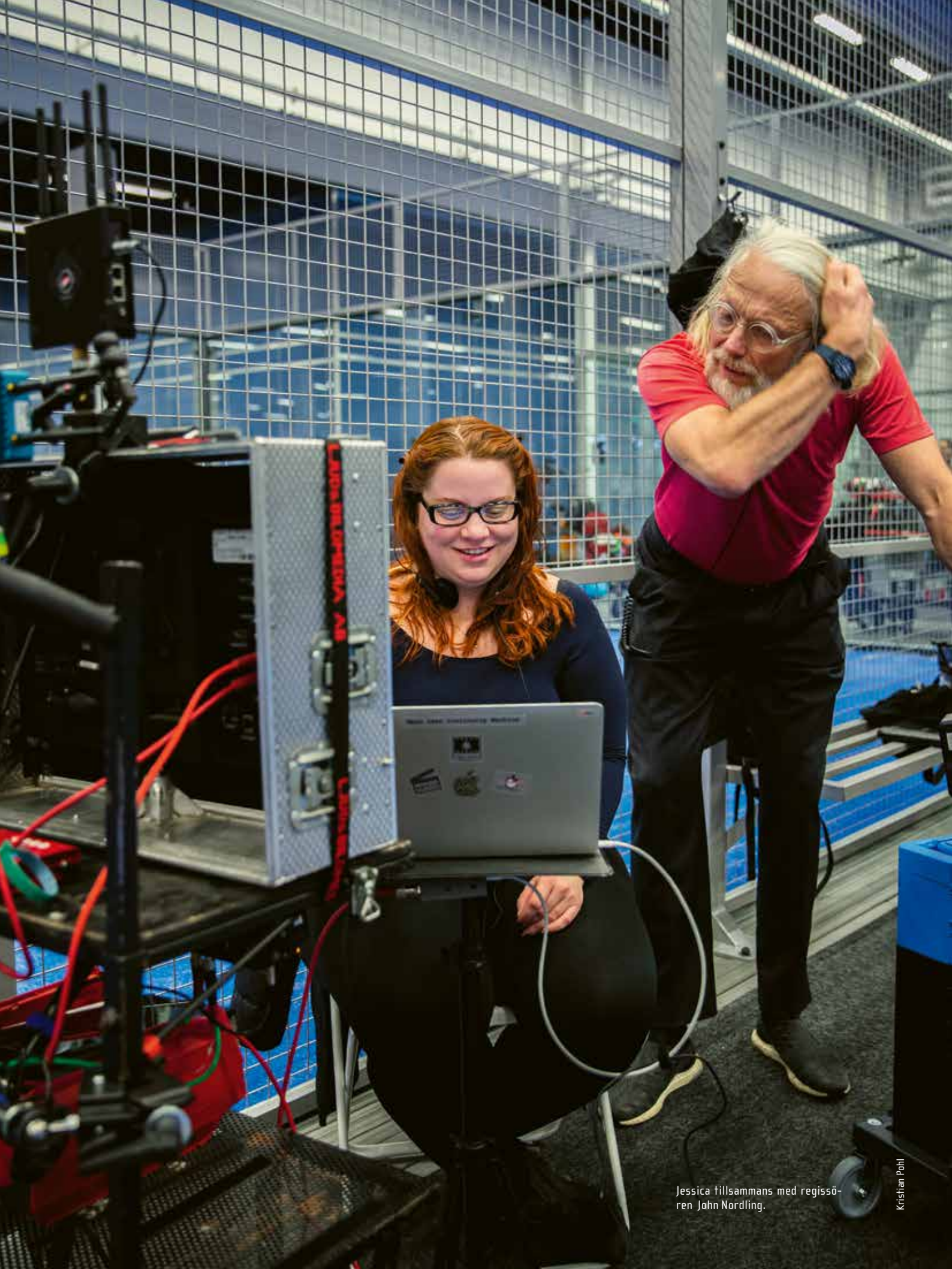
scriptaassistent och sedan kliva uppåt till scripta, precis som man gör på alla andra avdelningar.

IDAG HAR HON JOBBAT med flera av Sveriges främsta regissörer och lärt sig mycket på vägen, inte bara om regi, utan också om att vara ett bollplank och komma med förslag på vinklar, flöde eller annat vid inspelningen. Det har varit en lång väg där en grundläggande utbildning egentligen vore självklar.

– Förr i tiden lärde sig de flesta yrket som scripta på SVT, då det fortfarande fanns mycket inhouseproduktioner. Men den möjligheten finns inte kvar längre och då har det blivit knepigare. Nu kan du välja att gå den allmänna filmarbetarutbildningen i exempelvis Trollhättan eller Skurup, där en liten del är inriktad på att bli scripta. Men det är först när du gör din praktik som du lär dig yrket. Om du inte har praktisk erfarenhet av jobbet så är det mycket svårt. Jag kan tycka att det är extremt orättvist att man som scripta kan ha samma stora ansvar och förväntningar på sig oavsett om man jobbar sin första dag eller har jobbat i 20 år. Så är det inte på andra avdelningar, säger Jessica Liander.

VID SIDAN AV DE OLIKA produktionerna är hon sedan länge engagerad i att utveckla och fördjupa kunskapen om scriptayrket. Bland annat som grundare av nätverket *Nordic Script Supervisors*, en samlingsplats för scriptor som är verksamma i de nordiska länderna. Där diskuteras allt som har med jobbet att göra. Det finns förändringar som så gott som alla i yrket märker av, inte bara medlemmarna i nätverket utan även scriptor från andra delar av världen.

– För varje kamera som tillkommer vid en inspelning fördubblas scriptans arbetsbörda. Vi måste ta fram dubbelt så många rapporter, det är inte alltid lätt. Särskilt inte om kamerorna är på olika platser. Om det sedan tillkommer en tredje kamera som dessutom är någon helt annanstans, då är det bara att säga nej, ing-

Jessica tillsammans med regissören Jahn Nordling.

en person i världen kan klara av att följa alla tre samtidigt, det är omöjligt. Den kameran får klara sig på egen hand, säger Jessica Liander.

Mycket finns att förändra i synen på scriptans jobb, framför allt bland producenter, menar hon. Samtidigt sker det en utveckling – i exempelvis Storbritannien finns det ofta en assistent vid inspelningar i genrer som action eller drama, detsamma gäller i Brasilien.

– Även här i Sverige kommer det säkert också att komma en förändring, det är något vi i nätverken strävar efter. Men vi tar också hänsyn till att alla scriptor inte ser något behov av att jobba med en assistent, säger Jessica Liander.

Till skillnad från andra yrken inom film har scriptans uppgifter alltid varit ett kvinnoyrke. Traditionen av att verka i bakgrunden är sannolikt en orsak till att det inte finns en utbildning, eller att många inte riktigt vet vad en scripta gör – även verksamma inom filmbranschen.

DE MEST INBITNA FILMVETARNA kan också sakna kännedom om både yrket och ansedda scriptor som Dawn Gilliam, Daniela Saioni eller Mary Cybulska. Någon forskning om yrket eller några biografier om scriptor finns knappt alls.

Men Jessica Liander är en av dem som siktar på att yrkesrollen ska utvecklas. Hittills finns det bara några få män som jobbar som scriptor, men en förändring är på gång, även om det tar tid.

Även på teknikområdet sker framsteg som förändrar scriptornas uppgifter. Jessica Liander har i dag ett helt digitalt arbetsflöde i programvaran ScriptE. Än så länge är hon endast en av tre certifierade användare i Europa, men fler kommer att kunna ta del av fördelarna med programvaran som främst underlättar rapporteringen.

Hon är också fackligt aktiv i Scen & Films film- och tv-avdelning för att jobba med mer övergripande villkor för filmarbetare.

– Jag försöker att hela tiden komma vidare inom yrket genom att gå kurser och kommunicera med andra scriptor, men också föreläsa och utbilda så att fler får upp ögonen för ett av de allra roligaste och intressantaste yrken som finns, säger Jessica Liander innan det är dags att återvända hem och sedan ta tag i det fortsatta arbetet med den nya tv-serien, som ska vara färdiginspelad i december och ha premiär i början av 2022.

PETER REHNFELDT

Namn: Jessica Liander

Yrke: Scripta

Tidigare jobb: Senaste året *Snabba Cash* säsong 1, *Det som göms i snö* säsong 2, *Bäckström* säsong 2, *Maskineriet* säsong 2.

Tips på litteratur om scriptyrket: *Script Supervision and Film Continuity* av Pat P. Miller. *Beyond Continuity: Script Supervision for the Modern Filmmaker* av Mary Cybulska.

Julläsning väcker förundran och minnen!

EN NYSEPARERAD man spelar ut sin före detta på en nyårsfest. En kvinna närmar sig fyrtio, bestämmer sig för att bli en ny människa och skrider till verket. Grabbar på väg att bli vuxna erfar att frigörelse handlar om makt och egna beslut – varpå den ena väljer att vara tyst under en skoldag, medan andre slutar hänga med kompiserna när han bryter benet. En man får rum 2316 på ett jättelikt hotell och tycks aldrig nå slutet av korridoren på 23:e våningen.

Det är scenarierna i några av Jonas Karlssons elva nyskrivna noveller i *Nya människor i fel ordning*, där huvudpersonerna ofta är förlorare inför sig själva och/eller omgivningen.

Jonas Karlsson vrider, vänder och varierar skickligt temat och persongalleriets känsla av främlingskap. Som god lyssnare vårdar han nyanserna, och hans goda handlag med repliker ger utrymme för medkänsla och smärta i dialogen, liksom sorg och dräplighet. Och det kan också vara underhållande, som i novellen *Köpa tur*. Inledningen sätter stämningen: ”Det var konstigt alltihop, den underliga stämningen, att stället var så märkligt – ett slags världshus alldeles intill en camping där det redan fanns ett hotell rakt över gatan – och att mannen var så speciell.”

Mannen som Patrik får ögonkontakt med på terrassen är sjavigt klädd Kent i urtvättad rosa skjorta och med dansbands-sångarlook. Några öl och timmar senare har Patrik (som i likhet med andra dyker upp i flera noveller) talat ut om sin ilska, pratat med sin döda pappa, köpt ett par turtumner och swishat tusenlappar till Kent.

Det är skruvat, underfundigt och roligt. Men aldrig på någons bekostnad. Lojaliteten finns med novellfigurerna, som tilltufsade av livet ändå alltid är beredda att riskera sig själva i förhoppning om att bli nya människor.

SVERIGE HAR EN skatt som våra nordiska grannländer avundas oss, en skatt ömt vårdad inom scenkonsten och av dess utö-

vare. Den svenska visskatten. Tidiga folkvisor och ballader har vi gemensamt med våra grannar, men sedan hände något. Detta något, eller någon, är Carl Michael Bellman. Det skriver David Anthin och Martin Bagge i en intressant och fyllig introduktion till antologin *En svensk visbok – 99 visor och en psalm* i Svenska Akademiens klassikerserie. Redan efter introduktionen och innan man kommit till själva visorna förstår man vilken guldgruva vi har trots att boken bara sträcker sig till tidigt 70-tal – författarna flaggar för att de gärna ser en andra del.

Vad är då en visa? Någon entydig definition finns inte. Men, en dikt med sångbar melodi tolkad för varje framförande, förändrad över tid men alltid med samma text, ringar in visan i stora drag. Bokens visdel på 320 sidor inleds med en folklig skämtvisa från medeltiden, *Den bakvända visan*, och slutar med bröderna Gärdestads *Sol, vind och vatten*. Däremellan finns alltifrån Lucidor och Lenngren till Gerhard och Edwall – med viss betoning på nämnda Bellman, liksom Taube, Andersson, Ramel, Vreeswijk, Hörberg... Noter för att spela dem finns med, liksom 150 sidor kommentarer och ordförklaringar, litteraturförteckning och illustrationer... en veritabel skatt att gräva ur och återvända till.

HON GÖR NEDSLAG, iakttagelser och rapporter. Noterat, som bokens under rubrik lyder, med bara några ord till ett par sidor långa observationer som ofta börjar: Jag är på... sitter... ringer... träffar... Stina Oscarsons *Det perfekta plåstret* lägger örat intill och tar pulsen på Sverige. Vad händer från norr till söder? Politiskt och med henne själv? Hon är på väg, befinner sig, besöker, föreläser någonstans. Träffar människor, inleder och dras in i samtal, står på sig, säger emot, argumenterar... Och lyssnar. Resultatet är en läs- och tänkvärd mosaik. Vi är alltid på väg. I vissa tider mer än i andra.

ÖVERSÄTTARNAS BETYDELSE glöms ofta bort. Tack vare dem kan vi läsa böck-

er och se filmer från världens alla hörn. En välförtjänt statushöjning fick översättarna när årets Augustuspris i fackbokklassen gick till just en översättare som skrivit en bok om översättning.

Förhoppningsvis kan Johanna Forsmans och Kjell Sundstedts *Det svenska filmmanusets historia* innebära samma erkännande och statuslyft för de svenska manusförfattarna, en annan ofta bortglömd men oundgänglig yrkesgrupp. Nu med en mer framskjuten roll än någonsin när film- och tv-produktionen sticker i höjden med streamingtjänsterna. Med tio års research på fickan och 65 år i branschen berättar Forsman-Sundstedt efterlängtat om manusförfattarnas villkor, från när det börjar 1895.

MIA SKÄRINGERS bloggar och krönikor finns redan i bokform. Nu kommer hennes dagbok som kvinnlig komiker, Maria. Om vad som format henne, om priset hon betalat för att stå i rampljuset, och om, inte minst, publikens kärlek. ”Mitt problem är inte svek, sex eller knark. Mitt problem är arbete”, börjar en anteckning i *Maria, en kvinnlig komikers dagbok*.

I APRIL 2016 BÖRJAR Ewa Frölings cancerresa. *I Moder Liv* kastas läsaren mellan behandlingstillfällen, fragment och minnen: hon landar med en duns i LA för att träffa Hollywoodagenten Mr Kohner (hon ombeds bära white slacks), Bergman bekymrar sig över hennes ryggsrott vid repetitionerna av Kung Lear... Hon ser livet i backspegeln, saker går i repris. I ljudboksutgåvan guidar Ewas Fröling lyssnaren med röst och prosodi genom den vindlande texten.

TILL SIST: *Do You Believe in Swedish Sin?* Oavsett hur frågan besvaras så övertygar Rickard Gramfors om, i sin nära 400-sidiga redovisning av filmaffischer 1951-1984, att den svenska synden hade starkt genomslag i både bildval och filmtitlar: *Hemmafruarnas hemliga sexliv*, *Ta' mej doktorn...*

Bläddra och minns.

GERT LUNDSTEDT

Har teatern mist sin magi?

VISST ÄR DET kittlande att träda in i något ovisst som du vet kommer utveckla och utmana dig själv? Att vara i det okända och nya har kommit att bli en kick som jag vill uppleva igen och igen.

Nyfikenheten har alltid varit en drivkraft för mig, och kanske var det just den som drev mig till att våga mig in i teaterns värld. En värld från början så främmande, skrämmande och så olik allt annat jag var van vid.

När jag av en slump som liten fick uppleva teaterns magi ville jag till varje pris ta mig in i den världen. Men aldrig trodde jag att drömmen skulle besannas. Jag har ofta älskat varje sekund, under mina 13 år i yrket, av att stå på scenen och att få möta publiken och deras reaktioner. Det är något visst med den direkta länken mellan scen och salong.

Nyligen fick jag möjlighet att få träda in i ytterligare en helt ny värld: filmvärlden. Att denna värld skulle vara så olik teatervärlden som jag under så många år gjort allt för att förstå mig på hade jag aldrig trott. Jag lämnade i alla fall min trygga position på teatern för att nyfiket lära mig så mycket som möjligt i filmens värld.

Två världar som liknar varandra – men ändå så olika.

Länge upplevde jag filmvärlden som omöjlig att ta sig in i, som om den styrdes av tillfälligheter och slump. Jag har lärt mig mycket under min resa och insett att även denna värld är magisk, trots att det direkta mötet med publiken inte finns. Filmen är också ett verk som är beständigt. Men under resans gång har jag frågat mig vad det är vi drivs av. Är det genomslagskraften?

Jag har haft tur och medverkat i sammanhang som nått ut till många människor. De reaktioner och glada tillrop som vi mötts utav har varit otroligt peppande och glädjande att få uppleva.

SAMTIDIGT UPPLEVER jag att arbetet inom film hyllas och ger mer erkännande än alla lyckade och omtyckta scenkonstverk som jag medverkat i, både av den allmänna massan men också av kollegor.

Att det är enklare och mer tillgängligt för publiken att slå på tv:n än att bege sig till teatern, det förstår jag. Men är det också mer lockande för skådespelare att nå ut till den stora allmänna massan? Jag tycker mig märka av att den yngre generationen drömer och pratar mer öppet om att ta sig in i filmvärlden. Att slå igenom för den stora publiken. Är filmvärlden mer attraktiv än teatervärlden? Är det så att teatern inte längre lockar unga skådespelare? Ser och känner de inte den speciella energi som skapas mellan scen och salong och som kan förena en grupp människor i nuet genom att tillsammans tänka, känna, skratta och gråta?

Kan det vara så att sociala medier och lättillgängliga streamingtjänster påverkat oss så att vi tappat känslan och värdet av att få uppleva något live. Har teatern helt enkelt mist sin magi?

Här sitter jag nu med alla dessa tankar, ännu en gång på ny mark i en helt ny värld.

Att sitta här och skriva ner mina tankar känns minst sagt utmanande.

SANDRA STOJILJKOVIC

Dags att nominera!

På Unionens a-kassas stämma i juni ska våra ombud välja styrelse och revisorer. Nu kan du som är medlem hos oss nominera personer till dessa uppdrag.

Vi håller nästa föreningsstämma den 2 juni 2022. Ett av stämmans uppdrag är att välja styrelseledamöter, revisorer och valberedning.

Nu är det dags att nominera för dessa uppdrag

Nomineringsperioden pågår till och med den 28 februari 2022 och du lämnar dina nomineringar på vår webbplats unionensakassa.se/nominera.

Tänk på att den du nominerar måste vara medlem i Unionens a-kassa. Personen bör också vara tillfrågad innan du nominerar.

Skanna QR-koden med din mobil för att komma direkt till nomineringssidan.

UNIONEN
A-KASSAN

Du hittar mer information om oss och om arbetslöshetsförsäkringen på vår hemsida unionensakassa.se. Om du har frågor kan du skicka ett meddelande på Mina Sidor eller ringa på 0770-77 77 88.

Bombina Bombast – från tekn

Från purunga teknikoptimister med nollbudget till en etablerad scenkonstgrupp med arbetsgivaransvar.

– Nu är det dags att förvalta det vi kan och göra produktioner vi känner oss trygga med, säger Stefan Bexell Stanišić på Bombina Bombast.

– Är det inte just det otrygga vi är mest trygga med, inflikar Emma Bexell Stanišić.

Bombina Bombast

skapar tvärkonstnärliga verk, framför allt för scen och visuella medier, som karaktäriseras av ett lekfullt utforskande av hur nya teknologier påverkar mänskliga relationer.

Konstnärliga ledare: Emma Bexell Stanišić, och Stefan Bexell Stanišić.

Producent: Emilia Thorin.

Ljus- och videodesigner: Jesper Berger.

Foto och streaming: Oscar Steen.

Produktionsassistent: Matilda Tjäder.

Bas: Lodgatan 3B i Malmö

DE PRATAR GÄRNA SÅ DÄR – inte i munnen på varandra men omlott, lägger till och flikar in i ett växelspel av infall och reflektioner. Lika hemtamt langar de sin senaste privata samproduktion mellan sig, den bara några veckor gamla dottern Lana som mestadels godmodigt sover sig genom samtalen.

– Vi gör ju allt ihop, men för att jobba hållbart och expandera så mycket som vi gjort måste vi kunna vara på två platser samtidigt, förklarar Stefan.

– Tidigare var det nästan som ett tvång, att vi båda skulle kunna allt, säger Emma. Nu lär vi oss olika saker men har koll på varandras spetskompetenser.

Dottern är deras andra, storasyster Livia har fyllt tre år och redan när hon kom förändrades gruppens sätt att arbeta.

– Numera är tekniken i första hand ett redskap för oss. Den gör det möjligt att exempelvis skapa en virtuell repsal där vi arbetar med en dansare som också har småbarn. Vi kan också skicka

ett antal headsets på turné utan att själva följa med, säger Stefan.

– Vi vill gärna visa våra verk i hela världen, förklarar Emma. Men vi vill också vara hemma med våra barn.

I tio år har de drivit gruppen Bombina Bombast och längre än så har de arbetat tillsammans och varit ett par. Med VR-teknik har de mutat in ett eget revir inom scenkonsten och varvat egna produktioner med samarbeten med andra frigrupper och institutioner. Längre har de satt en ära i att vara i framkant med tekniken och rastlöst prövat nya lösningar, men finner sig nu på en position där de hellre fördjupar och förvaltar kunskaperna än söker nya utmaningar.

– Ofta har vi varit först med ny teknik. Då finns det inga instruktionsfilmer att googla om nåt kör ihop sig, man måste lösa problemet själv. Det gör att det ibland blir mer fokus på att få verktyget att fungera än på att göra något bra av innehållet, säger Stefan.

Uppväggnjäv till etablerad grupp

Emma Bevell Stanisic

Ur föreställningen *Strange days* (2015).

– Om vi inte löst formen för att den är ny för oss, finns risken att verket bara blir form och inte innehåll, säger Emma. Eftersom vi inte själva kommit fram till vad tekniken ger oss och publiken.

LAGOM TILL TIOÅRSJUBILEET har mycket som tidigare hängt löst fallit på plats. Som våningen vi träffas i på Lodgatan i Malmös hamnkvarter. Sedan ett par månader tillbaka är detta gruppens fasta lokal i ett hus de delar med bland annat Teater Insite och Södra Communityteatern. Fastigheten ägs av en privat hyresvärd och rymmer dessutom kontor för en rad andra kulturaktörer som arkitekter, animatörer och finsnickare.

– I en tid när Blackstone köper upp Malmö känns det som en stor säkerhet för oss att hyra av någon som är ute efter vårt samarbete och inte våra pengar, säger Stefan.

Tanken är att samordna publika arrangemang med de andra frigrupperna, men de ser sig också om i andra riktningar.

– Vi har exempelvis ett spännande projekt på gång med två av arkitekterna, säger Stefan.

Också responsen på gruppens idéer ter sig annorlunda idag än tidigare.

– Förr kastade vi ut tjugo bollar och två fastnade. Nu fastnar... arton.

Som en effekt av detta är Bombina Bombast denna höst involverade i hela elva produktioner.

– Vi är vana vid att vara en liten och lätt organisation som kan göra snabba vändningar, säger Emma. Plötsligt är vi i ett läge när vi planerar hösten 2024 och har saker ifyllda varje säsong.

För att göra läget hållbart har de tagit hjälp av andra och har i dagsläget fyra anställda.

– Det här är otroligt duktiga personer som har tackat nej till jobb på institutioner för att de vill arbeta med oss, säger Stefan. Det otacksamma är att vi har så lite trygghet att erbjuda dem.

Emmalisa Pauly

Föreställningen *Ögonvittnen* har nyligen haft nypremiär på Unga Malmö Stadsteater, och gav Bombina Bombast Thaliapriset år 2020.

Sedan två månader tillbaka är tryggheten något större, sedan gruppen beviljats verksamhetsstöd.

– Vi är otroligt glada för detta, säger Emma. Det var som om vi hållit andan i tio år och äntligen kunde andas ut. Tills vi insåg hur lite pengar det verkligen är, för det räcker ju inte för att ge oss alla lön.

Ändå är det ingen tvekan om att de uppnått en avundsvärd position, en upplevelse de bearbetar i den kommande uppsättningen *Local Hero 3* som har premiär på Skånes dansteater i Malmö 20 januari.

– Det kommer att vara en politisk satir med många metalager, säger Stefan. Om att vara konstnär och att vara rädd för att vara konstnär. Vad händer när vi fått verksamhetsstöd, har vi blivit sell-outs nu som jobbar för institutionsteatrarna?

Med jubileumsföreställningen sluts cirkeln inte bara för gruppen utan också för trilogin som de levtt med sedan 2016.

På frågan vilka andra verk som varit viktiga under decenniet som gått, blir de först tysta, innan de snabbt enas om *Candide* som gavs på Södra teatern i Stockholm 2012.

– Det var vår första produktion som Bombina Bombast och vi kände oss lite som *Candide*, minns Emma. Vi var totala optimister och alla andra var pessimister.

– Själva verket var inte så banbrytande men det var väldigt mycket ”vi”. Alla jobbade ideellt och vi hade femtio personer på och bakom scen under två kvällar. Mer hade vi inte råd med.

Året efter skapade de verket *TWeN PiKS - a performance where everybody does everything and nothing is what it seems* som gav publi-

ken möjlighet att interagera med teaterupplevelsen, något som fortfarande var relativt nytt den gången.

– Vi hade varit i New York och blivit inspirerade av immersive theatre. Verket är dessutom något av det största vi gjort rent yt-mässigt, säger Stefan.

– Och *Strange Days* (2015) förstås, säger Emma. Det var vårt första verk med vr-teknik, där vi utforskade relationen mellan musik och minne.

– Den väckte starka reaktioner inte minst under turnén i Peking, minns Stefan. Ett par machomän började gråta när de hörde musik som berörde dem känslomässigt. Då kände vi att vi skapat en liten pärla.

– *Shared Individual* (2016) var vår biljett till filmvärlden och väldigt viktig för oss, fortsätter Stefan. Det är också något av det svåraste vi gjort rent tekniskt, i samarbete med ett danskt film-bolag.

Och sen då?

– *Ögonvittnen* förstås, säger de och nu talar de verkligen i munnen på varandra. Produktionen som nyligen haft nypremiär på Unga Malmö Stadsteater gav dem Thaliapriset 2020 tillsammans med regissören Sara Cronberg. I verket kombineras filmade samtal med överlevare från andra världskrigets koncentrationsläger med videoprojektioner och scenisk gestaltning.

– Den uppsättningen förändrade allt, säger Stefan. Jag hoppas att den kommer att spelas för alltid.

Fackförbundet Scen & Film och Folksam gillar dig så mycket att vi tillsammans har tagit fram riktigt bra försäkringar om du skulle bli sjuk eller skada dig. Via medlemskapet kan du till exempel köpa en förmånlig sjuk- eller olycksfallsförsäkring till ett bra pris. Vill du ha extra trygghet till dina nära och kära kan du också köpa en livförsäkring.

Upptäck mer eller köp på folksam.se/scenochfilm eller ring 0771-950 950.

Välkommen!

Folksam
För allt du bryr dig om

Mångfacetterade Trine

– ny ordförande för teknikerna

Teaterteknikern och rekvisitören Trine Ströhemann Christensen älskar teaterns magi och ruttnar på orättvisor. I över 30 år har hon arbetat bakom scenen och erfarenheterna kommer väl till pass som facklig ordförande för teknikeravdelningen.

KARRIÄREN, SOM EN av svensk teaters mest kompetenta ”allt-i-allo”, började med att Trine Ströhemann Christensen ville långt bort från tillvaron i Köpenhamn, där hon hamnat i en negativ spiral. Hon sökte sig därför till Nordiska teaterskolan i Göteborg för att studera commedia dell’arte och clownteknik under två år. Efter utbildningen, 1986, fick hon jobb på frigruppen Nationalteatern, där hon deltog i uppsättningar som *Peter Pan*.

– Men min strävan var aldrig att bli skådespelare eller artist. Jag hamnade ofta i slasktjänster där man gjorde lite allt möjligt. Så man är ju ganska frigruppsskolad.

Som 22-åring kom Trine i kontakt med Göteborgs stadsteater och fick där sin första tjänst som rekvisitör, eller ”sakletare” som hon kallar det.

Mångfaciteten Trine uppvisat har gett henne ett flertal titlar genom den över 30 år långa karriären: Scenmästare, ljud- och ljus-tekniker, kostymör, maskör, med mera.

Den första fasta anställningen fick Trine på Folkteatern i Göteborg, som rekvisitör, under tidiga 00-talet, där hon blev kvar under 16 år.

– Jag älskar ju teatermagin. En föreställning är som en organism man sätter igång. ”Plats på scen, nu kör vi” och hela ensemblen plus tekniker vet vad som ska göras. Den där konstiga känslan av att ”vi kan det här”, den tycker jag fortfarande är lika magisk.

Idag hittas Trine på Regionteater Väst i Uddevalla där hon fungerar som tillverkande rekvisitör, turnéledare samt tekniker. Sedan 1,5 år tillbaka är hon också ordförande för teknikernas yrkesavdelning inom fackförbundet Scen & Film.

Varför valde du att engagera dig fackligt?

– Det är ju främst för att man vill ha en bra och schyst arbetsmiljö. Förr tycker jag inte att man tänkte på ergonomi alls. Det skulle byggas och rivas om vartannat. Idag är det ju så, på de flesta

ställen, att vi på tekniksidan är med redan vid idépresentation för att påverka hur en dekor ska hanteras. Vi tänker in från start hur vi kan packa scenografin, om den ska ut på turné exempelvis. Det har vi fått tjata oss till.

TEKNIKERAVDELNINGEN ARBETAR idag för att kunna erbjuda subventionerade kurser, i scenteknik och riggarbete, genom förbundet. De har också genomfört normkreativa samtal på Scenkonstbiennalen om kvinnors erfarenheter av att arbeta i en mansdominerad bransch, vilket teknikeryrket ofta är.

En stor fråga för avdelningen är också den om att arbetsgivarna allt oftare efterfrågar ”multitekniker”, vilket riskerar att underminera spetskompetenser inom kåren.

– Allt fler arbetsuppgifter har kommit att rymmas under titeln ”teatertekniker”. Det är vi emot, för vi värnar om våra spetskompetenser. Teatrarna går ut och söker tekniker som ska kunna det mesta, utan att riktigt precisera vad tjänsten innebär. Olika kompetenser blandas ihop och det är lätt att trampa folk på tårna, när man inte vet vad som ingår i varje befattning. Hur validerar man då yrkeskunskap?

Har du alltid varit en person som tar strid mot orättvisor?

– Ja, jag blir förbannad. Det är förfärligt med orättvisor, jag blir sådär ruttan över det. Alla tycker ju att det är så kul med vårt jobb, men det är inte kul hela tiden. Det är en speciell bransch.

Trots det, ibland, speciella med yrket har Trine inga planer på att sadla om.

– Visst är det konstigt, jag försökte lägga av med teater en gång, men det gick inte. Jag tyckte inte att jag funkade i andra miljöer. Summa summarum måste det ju ha varit ett bra arbetsliv eftersom man är kvar, slår Trine fast och skrattar hjärtligt.

ELLENORNA HAN

k | KULTUR
akademin

DETTA OCH MYCKET MER KOMMER 2022

CIRKULÄR EKONOMI ATT SÄLJA PÅ NÄTET

STYRELSEARBETE FÖR MINDRE ORGANISATIONER

UPPHOVSRÄTT

INTIMITET STEGET UPP. FILM STRESS OCH OROSHANTERING ART & BUSINESS

INNOVATIV DIGITALISERING FEEDBACK MODELLER

SJÄLVLEDARSKAP DANSFILM LABB DESIGNPROCESSER

FRAMTIDENS KOMPETENSER **MASTERCLASSES**

Kulturakademin är en resurs för kompetensutveckling inom Scenkonst, Audiovisuella medier, Musik och Bild & Form. Kulturakademin bidrar till utökad kunskap och kompetens genom riktade och innovativa insatser för att möta branschernas kompetensbehov.

SÖK VÅRA AKTIVITETER PÅ KULTURAKADEMIN.COM

k play

På K-play hittar du Masterclasses samt fördjupande Web och Podcasts.

VÄSTRA
GÖTALANDSREGIONEN

SCENKONST
BIENNALEN

7 - 12 JUNI
VÄSTERÅS

EARLY BIRD - ERBJUDANDE!

Köp ett veckopass till
Scenkonstbiennalen 2022 för endast 1950 kr!
(ordinarie pris 2250 kr)
Erbjudandet gäller fram till 31 januari 2022

**KOM IHÅG ATT NOMINERA
DIN FÖRESTÄLLNING OCH
SKICKA IN DITT PROGRAMFÖRSLAG
TILL SCENKONSTBIENNALEN
FÖRE 14 JANUARI 2022!**

Läs mer på Scensveriges hemsida
www.scensverige.se

Västmanlands
Teater

SCEN
SVERIGE

FILM CENTRUM

FilmCentrum Riks söker verksamhetsledare med placering i stockholm

Till en nyinrättad tjänst med placering i Stockholm söker FilmCentrum Riks en verksamhetsledare som ska leda organisationens kansli på fyra anställda för att förverkliga FilmCentrums strategier och visioner utifrån de direktiv som utfärdas av Kulturrådet och föreningens styrelse.

Med dig som ledare växer organisationen, får större genomslagskraft och gehör för sina frågor. Du representerar FilmCentrum på ett positivt och konstruktivt sätt för att nå ut till utövare, politiker, uppdragsgivare och allmänheten samt verkar som en samlande kraft för organisationens medlemmar och deras intressen. Du är kontaktperson för föreningens styrelse och du är föredragande på styrelsens möten.

I ansvarsområdet ingår upprättande av verksamhetens strategiska och operativa inriktning vilket innefattar analys, planering, kontroll och uppföljning av operativa aktiviteter samt budgetering och finansiering. Du har personalansvar för kansliets fyra anställda.

Vidare frågor i detta ärende besvaras av styrelsens ordförande, Mats Johnsson, som du når per telefon på 0706-190 800. Du är också välkommen att besöka vår hemsida. Sista ansökningsdag är den 14 januari 2022 och du skickar din ansökan via mail till mats.johnsson@filmcentrum.se. Vår GDPR-policy finner du på vår hemsida.

FilmCentrum är en centrumbildning som samlar de fria professionella kulturutövarna i Sverige. FilmCentrum grundades 1968 och föreningen startade för att skapa visningsfönster åt svensk och utländsk kvalitetsfilm. För medlemmar i föreningen anordnar vi kompetensutveckling, kurser och seminarier samt förmedlar uppdrag och kontakter såväl i Sverige som internationellt. FilmCentrum samarbetar med de lokala centrumbildningarna FilmCentrum Syd och FilmCentrum Väst och för närvarande har vi tillsammans knappt 400 medlemmar.

FilmCentrum · Bredgränd 2 · 111 30 · Stockholm
www.filmcentrum.se

Teater Alliansen

FOTO: BENGT WANSELIUS

Vi erbjuder kostnadsfria kurser och workshops för yrkesverksamma skådespelare.

VÅREN 2022

SKÅDESPELERI I TV-SERIER
MASTERCLASS I FILMSKÅDESPELERI
STORYTELLING
SÅNGGESTALTNING
SKRIVKURS
PRESENTATIONSTEKNIK
RÖSTTRÄNING
DEN INRE KRITIKERN
LJUDBOKSINLÄSNING
GAGA
MIM
YIN YOGA

Läs mer och ansök på www.teateralliansen.se/kurser

MED RESERVATION FÖR ÄNDRINGAR. FÖLJ TEATERALLIANSEN PÅ FACEBOOK OCH INSTAGRAM FÖR LÖPANDE UPPDATERINGAR.

Förbundsnytt

Upphovsrättspengar på väg!

Omkring den 13 december betalar Rättighetsbolaget ut upphovsrättsersättningar som inkommit under 2021. Utbetalningarna har sin grund i överenskommelser i de kollektivavtal som Scen & Film har tecknat med tv-bolagen.

Du som får royalty från Rättighetsbolaget kan se dina utbetalningar och vilka produktioner du medverkat i på Scen & Films hemsida, genom att logga in på Mina Sidor med Bank-ID.

Har du flyttat eller bytt bank? Kontakta Rättighetsbolaget 08-441 13 00 eller mejla rattighetsbolaget@scenochfilm.se

E-kurs: TRS omställningsavtal – för fackliga företrädare

TRS kurs om Omställningsavtalet är fri att användas för alla som vill veta mer om omställningsavtal i allmänhet och TRS omställningsavtal i synnerhet. Kursen beskriver vad ett trygghetsråd gör och vilken hjälp man kan få om man hamnar mellan jobb. Den är ett bra redskap för den som snabbt vill förstå vad ett trygghetsråd kan göra vid omställningssituationer.

TRS erbjuder också kompetensutveckling i förebyggande syfte – även detta får du lära mer om i kursen. Den tar cirka en timme att gå.

Målgrupp: i första hand du som är facklig företrädare och vill veta mer om Trygghetsrådet TRS. Men kursen är öppen för alla och finns på TRS webbplats, trs.se

Nominera till SAMI:s styrelse

SAMI samlar in upphovsrättsliga ersättningar för artisters och musikers räkning. Pengarna betalas ut till alla de som medverkat på låtarna, både i Sverige och utomlands. Närmare 49 000 artister och musiker är idag anslutna till SAMI och får betalt när deras musik spelas.

SAMI:s valberedning tar gärna redan nu emot förslag på styrelseledamöter och förtroendevalda revisorer inför föreningsstämman 2022. Ett krav för att bli nominerad är att man är medlem i SAMI med rösträtt.

Använd följande e-postadress för din nominering: valberedningen@sami.se

Problem med e-post-hantering

Under den senaste månaden har Scen & Film haft omfattande problem med vår e-post-hantering. Det har inneburit att både inkommande mejl och utgående mejl har fastnat i vårt respektive mottagarnas spam-filter eller i skräpposten.

Vi ber er därför kontrollera att ni inte har mejl från Scen & Film i e-postens skräppost. Godkänn också mejladresser från scenochfilm.se som "betrodna avsändare", så att våra mejl kommer fram som de ska!

Sök stipendium till barn med särskilda behov

Scen & Film förvaltar en rad stipendier som fördelar medel enligt de olika fondernas stadgar.

Walter och Lena Fuchs barnfond fördelar stipendier till barn med funktionsvariationer, eller för att möjliggöra deltagande i teater, sång, musik, dans eller övrig utvecklande verksamhet för dessa barn.

Vill du söka medel ur denna fond skriver du ner några rader om vad du vill använda stipendiet till (max en A4), samt kontaktuppgifter och skicka per mejl till info@scenochfilm.se eller per post till Scen & Film, Box 12710, 112 94 Stockholm.

Film & tv-avdelningens 2nd AD Masterclass

I slutet av november arrangerade Film & TV-avdelningen en 2nd AD Masterclass. En tvådagarskurs under ledning av Henrik Henziger & Richard Diment om den internationella 2nd Assistant Directors funktion, arbetsuppgifter och ansvar.

37 filmarbetare deltog, både på plats i Stockholm och digitalt.

Håll utkik efter fler kurser framöver!

Partsgemensam arbetstidsmanual

I avtalsförhandlingarna 2020 blev Fackförbundet Scen & Film och Medieföretagen överens om att arbeta fram en kommentar till vissa arbetstidsregleringar i kollektivavtalet, vilket resulterade i manualen "En partsgemensam kommentar till arbetstidsreglering".

Vi får många frågor kring arbetstidsregleringarna och denna manual är ett sätt att räta ut vissa frågetecken, men bidrar förhoppningsvis även till att undvika tvister.

Manualen finns publicerad under Film-, TV- och videoinspelningsavtalet, under fliken Kollektivavtal.

Fackförbundet Scen & Film

Förbundsstyrelsen

Verkställande utskott: Simon Norrthon (skådespelare) ordförande, Christina Olofson (filmregissör), vice ordförande, Måns Clausen (skådespelare), Minna Krook (koreograf), Thomas Nording (scenotekniker).

Övriga ledamöter: Mary-Anne Buyondo (skräddare), Tove Dahlberg (operasångare), Robert Forsman (säkerhetschef), Andrzej Glosniak (dansare), Therese Hörnqvist (producent), Zofi Lagerman (scenograf), Martyna Lisowska (musikalartist), Aleksa Lundberg (skådespelare), Pontus Plaenge (skådespelare/regissör), Niclas Peyron (Line producer, 1st assistant director).

Scen och Films kansli:

Besöksadress: Kaplansbacken 2A
Postadress: Box 127 10, 112 94 Stockholm.
Telefon: 08-441 13 00
Öppettider: Vardagar: 9.00–16.30

E-post: info@scenochfilm.se
Hemsida: www.scenochfilm.se
facebook.com/scenochfilm
twitter.com/scenochfilm
instagram.com/scenochfilm

Förbundsnytt

På de här sidorna kan du läsa om vad som är på gång inom förbundet. Har du tips för sidorna mejla ase.axberg@scenochfilm.se

SÖK STIPENDIUM TILL FOLK OCH KULTUR

Scen & Film delar ut 15 stipendier à 2000 kr för deltagande i det kulturpolitiska konventet Folk och Kultur i Eskilstuna, som äger rum 9-12 februari 2022.

Stipendiet kan sökas av dig som är medlem i Scen & Film, och som inte kan finansiera ditt deltagande på annat vis.

Ansök om stipendiet genom att logga in under Mina Sidor på www.scenochfilm.se/mina-sidor

Ansök senast den 10 januari 2022.

Stipendierna lottas ut.

SÖK STIPENDIUM TILL GÖTEBORG FILM FESTIVAL

Scen & Film delar ut 20 stipendier à 2000 kr för deltagande i Göteborg Film Festival som pågår 28 januari - 6 februari 2022.

Stipendiet kan sökas av dig som är medlem i fackförbundet Scen & Film, och som inte kan finansiera ditt deltagande på annat vis.

Ansök om stipendiet genom att logga in under Mina Sidor på www.scenochfilm.se/mina-sidor

Ansök senast den 10 januari 2022.

Stipendierna lottas ut.

Kalendarium

- 15 dec **Sök stipendiet Öppet Arkiv**
Sista dagen att söka stipendiet Öppet Arkiv (Fackförbundet Scen & Film)
- 24 dec **God Jul önskar Scen & Film!**
- 10 jan **Sök stipendium till Göteborg Film Festival**
Alla medlemmar i Scen & Film kan söka. Läs mer i annonsen här intill.
- 10 jan **Sök stipendium till Folk och Kultur**
Alla medlemmar i Scen & Film kan söka. Läs mer i annonsen här intill.
- 17 jan **Sök till Stockholms konstnärliga högskola**
Nu kan kandidat-, magister- och masterprogram sökas för utbildningar inom dans, danspedagogik, film och media, opera och skådespeleri.
- 28 jan **Göteborg Film Festival 2022**
Göteborg Film Festival återvänder till biograferna i Göteborg men kommer också ha en digital salong. Pågår till den 6 feb.
- 31 jan **Förbundsstyrelsemöte**
(Fackförbundet Scen & Film)
- 7 feb **Workshop i intimitet för scen, tv och film**
En tvådagarskurs för alla bakom och runt omkring scen och kamera: producenter, FAD, inspicient, kostymör, mask, scripta, fotograf etcetera i ledning av intimitetskoordinatörn Malin B. Erikson. (Kulturakademin)
- 9 feb **Workshop i intimitet för scen, tv och film**
En tvådagarskurs för skådespelare och regissörer i ledning av intimitetskoordinatörn Malin B. Erikson. (Kulturakademin)
- 9 feb **Folk och Kultur 2022**
Det kulturpolitiska konventet Folk och Kultur arrangeras år 2022 i Eskilstuna. Till den 15 feb.
- 15 feb **Skicka motioner inför Riksstämman**
Sista dagen att skicka in motioner till stämman. (Fackförbundet Scen & Film)
- 13 mar **Förbundsstyrelsemöte**
Förbundmöte den 13 och 14 mars. (Fackförbundet Scen & Film)

Konstnärnsnämnden
The Swedish Arts Grants Committee

Dans och Cirkus

Internationellt utbyte och resor

Sista ansökningsdag 13 januari

Arbetsstipendium/långtidsstipendium

Ansökningsperiod 15 december - 3 februari

Teater och Film

Internationellt utbyte och resor

Sista ansökningsdag 3 februari

www.konstnarsnamnden.se

Fackförbundet Scen & Film presenterar stolt en av sina nya medlemmar

Välkommen Stefan Bors!

Varför är facket viktigt?

–Filmbranschen är inte direkt känd för att vara den snällaste vad gäller arbetsvillkor och arbetsmiljö alla gånger. Det är dock en bransch med fantastiska möjligheter för de som är villiga att ta de ibland lite osäkra stegen framåt. Vid dessa tillfällen kan det vara skönt att veta att man har Scen & Film i ryggen och access till kompetens och kunskap som kan hjälpa en att rätta upp de lite svajiga stegen framåt.

Namn: Stefan Bors

Ålder: 26 år

Yrke: Filmfotograf & klippare

Gör just nu: Sedan början på 2021 frilansar jag som filmfotograf och redigerare.

Tidigare jobb: Tidigare jobbade jag som videoproducent på produktionsbolaget Brand New Story i Stockholm.

Favoritsysselsättning: Det enda som är bättre än att uppleva, är att skapa. I mitt fall att se och skapa film. Processen blir då också upplevelsen, eller äventyret. Det är det bästa jag vet, men bara när man gör det tillsammans med andra.

Nästa film du ska se: *2001: A Space Odyssey* blir helt klart nästa film jag ser. Är ett stort fan av sci-fi och rymddraman men har otroligt nog inte sett Stanley Kubricks klassiker än.

Vad gör du om tio år: Om tio år driver jag ett litet filmproduktionsbolag tillsammans med vänner, samt har skrivit och filmat en långfilm eller två!